

1-5 Yaş Çocuğu Olan Sağlık Çalışanı Annelerin Emzirme Davranışları ve İlişkili Faktörler/ *Breastfeeding Behaviors and Associated Factors Among Healthcare Professional Mothers Having a 1- to 5-Year-Old*

Sevil ŞAHİN¹, Özlem Ülkü BULUT², Alaettin ÜNSAL³

¹Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, sevilshahin1@gmail.com ,

²Lokman Hekim Üniversitesi, ozlemulkuyuksel@gmail.com,

³Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, alaattin@ogu.edu.tr,

Gönderim Tarihi | Received: 10.03.2020, Kabul Tarihi | Accepted: 08.12.2020, Yayın Tarihi | Date of Issue: 01.04.2022, DOI: 10.25279/sak.701985

Atf | Reference: ŞAHİN, S; BULUT, ÖÜ; ÜNSAL, A. (2022). 1-5 Yaş Çocuğu Olan Sağlık Çalışanı Annelerin Emzirme Davranışları ve İlişkili Faktörler. *Sağlık Akademisi Kastamonu (SAK)*, 7 (1), s.82-99.

Öz

Amaç: 1-5 yaş arası çocuğu olan sağlık çalışanı annelerin emzirme davranışlarının değerlendirilmesi ve ilişkili faktörlerin incelenmesidir. **Gereç ve Yöntemler:** Bu çalışma, Mayıs 2019- Temmuz 2019 tarihleri arasında Ankara'da bir devlet hastanesinde görev yapan 1-5 yaş arası çocuğu olan sağlık çalışanı anneler üzerinde gerçekleştirilen kesitsel tipte bir araştırmadır. Çalışmaya katılmayı kabul eden 118 sağlık çalışanı anne çalışma grubunu oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında, sağlık çalışanı annelerin sosyo-demografik özellikleri ve emzirme davranış düzeyi ile ilişkili olduğu düşünülen bazı değişkenler ve emzirme ile ilgili davranış sorularından oluşan bir anket form kullanılmıştır. Anket formu, gözlem altında anneler tarafından doldurulmuştur. Verilerin analizleri için Mann-Whitney U testi, Kruskal Wallis testi ve Ki-kare testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık değeri olarak $p < 0.05$ kabul edilmiştir. **Bulgular:** Çalışma grubunu oluşturanların yaşları 24-40 arasında değişmekte olup, ortalama 33.32 ± 4.22 yıl idi. Sağlık çalışanı annelerin emzirme ile ilgili davranış sorularından aldıkları puanlar 7-13 arasında değişmekte olup, ortalama 10.24 ± 1.32 puan idi. Annelerin sosyodemografik özellikler ile emzirme davranışları arasında bir fark bulunamamıştır. Sezaryen ile doğum yapanların emzirme davranışlarının daha olumlu olduğu saptanmıştır. Çalışmamızda annelerin emzirme ile ilgili bilgilerinin yeterli olduğu görülmüştür. Öğrenim düzeyi ön lisans ve altı olan annelerin emzirme ile ilgili bilgi düzeylerinin diğerlerine göre daha yetersiz olduğu saptanmıştır. **Sonuç:** Çalışmada sağlık çalışanı olan annelerin emzirme ile ilgili davranışlarının olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Emzirme ile ilgili bilgileri yeterli olanlarla olmayanlar arasında emzirme davranışı açısından bir fark olmadığı saptanmıştır. Sağlık çalışanı annelerin emzirme ile ilgili bilgi düzeyi ve olumlu davranış düzeylerinin artırılabilmesi için daha fazla bilgilendirme çalışmalarının yapılması ve çalışma koşullarının daha iyileştirilmesi yararlı olacaktır.

Anahtar kelimeler: Sağlık çalışanı anne, emzirme, davranış

Abstract

Aim: To assess the breastfeeding behaviors of healthcare professional (HCP) mothers having a 1- to 5-year-old child and review associated factors. **Method:** This is a cross-sectional study conducted on healthcare professional mothers having a 1- to 5-year-old child and working at a state hospital in Ankara. The study was conducted from May 2019 to

July 2019. The study group consisted of 118 HCP mothers who agreed to take part in the study. A questionnaire which included questions on breastfeeding behaviors, socio-demographic characteristics of HCP mothers and some variables that are believed to be associated with the level of breastfeeding behavior was used to collect data. Questionnaires were completed by the mothers under supervision. Mann-Whitney U, Kruskal Wallis and Chi-Square tests were used for data analyses. Statistical significance value was accepted as $p < 0.05$. Results: The ages of the participants in the study group ranged from 24 to 40, and the mean was 33.32 ± 4.22 years. The scores obtained from the questions on breastfeeding behaviors by the HCP mothers ranged from 7 to 13 with a mean score of 10.24 ± 1.32 . There was no difference between the socio-demographic characteristics and breastfeeding behaviors of the mothers. It was found that breastfeeding behaviors of those who gave birth by cesarean section were more positive. In our study, breastfeeding knowledge of women was found to be sufficient. It was found that the level of breastfeeding knowledge was more insufficient in mothers whose educational level is associate's degree or lower. Conclusion: In the study, it was concluded that mothers who are healthcare workers have positive breastfeeding behaviors. No difference in breastfeeding behavior was determined in women who had sufficient breastfeeding knowledge compared to those with insufficient knowledge. It would be advantageous to improve working conditions and conduct informative activities to promote level of breastfeeding knowledge and positive breastfeeding behaviors in HCP mothers.

Keywords: Healthcare professional mother, breastfeeding, behavior

1. Giriş

Anne sütü doğum sonrası ilk altı aylık süreçte bebeğin ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Anne sütünün önemi tüm dünyada bilinmektedir. Anne sütü ile beslenmeyi olumsuz etkileyen başlıca faktörler arasında kadınların emzirme konusundaki bilgi düzeylerinin yetersiz olması, anne sütü dışında bebeğe su veya formül mama verilmesi sayılabilir (Sharif ve diğerleri, 2017). Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırmaları (TNSA) 2018 verilerine göre altı aydan küçük çocukların %41'inin anne sütü ile beslendiği tespit edilmiştir. Emzirmenin ilk bir yıl devam ettirilmesi %66 oranında olmasına rağmen çocukların sadece %34'ü iki yaşına kadar emzirmektedir (TNSA, 2018). Sadece anne sütü ile ilk altı ay beslemenin tüm beş yaş altı ölümleri %13 oranında azalttığı bildirilmiştir (Gölbaşı, 2008) World Health Organization (WHO) ve United Nation's Children's Fund (UNICEF), bebeklerin ilk altı ay sadece anne sütüyle beslenmesini, altıncı aydan sonra ek besinlerle birlikte olmak koşuluyla en az iki yaşına kadar anne sütüyle beslenmesini önermektedir (UNICEF 2008; WHO, 2018). Yapılan önerilere rağmen ilk altı ay sadece anne sütü alma ve anne sütüne devam etme durumlarının beklenenden oldukça düşük olduğu ortaya çıkmıştır (Swanson ve diğerleri, 2017).

Dünyanın pek çok ülkesinde geri plana atılan, statüsü düşük ve önceliği olmayan bir konumda bulunan kadın, bu konumu nedeniyle uzun yıllar uluslararası platformlarda ele alınmıştır (Snyder ve diğerleri, 2018; Spitzmueller ve diğerleri, 2016). Ülkemizde cumhuriyetin ilanından önce eğitim ve çalışma olanakları kısıtlı olan kadın, cumhuriyetin ilanı ile toplumda hak ettiği yere gelmiş ve işgücündeki kadın sayısı önemli ölçüde artmıştır (İçli, 1999).

Kadınlar çalışma hayatındaki olumsuz koşullar ve emzirme konusundaki bilgi eksikliği gibi sebeplerle emzirme sorunları yaşamakta ve anne sütü vermekten erken dönemde vazgeçebilmektedirler. Kadının işe başlayışının bir sonucu da beslenme düzenindeki değişikliklerdir, bu da bebeklerin emmeyi reddetmesine sebep olmaktadır. Çalışan kadınların bebeklerini kendi sütleriyle beslemeye devam edebilmeleri için çalışma

koşullarının iyileştirilmesi gereklidir (Snyder ve diğerleri, 2018). Yasalar annelerin bebeklerini emzirmelerine engel oluşturmaktadır. Kadınlar çalışmaya başladıklarında bebeklerini anne sütünü yerine mama ile beslemeleri gerektiğini düşünebilmektedirler. Oysa toplumun genel bir sorumluluğu olarak, çalışan kadınlara çocuklarını emzirebilme olanağı tanınmalıdır (Spitzmueller ve diğerleri, 2016).

Kadınlara emzirmeyi devam ettirmesinde ve desteklenmesinde sağlık personeline büyük görev düşmektedir. Sağlık kuruluşlarına başvuran annelere mutlaka bebeğin beslenme durumu sorulup, emzirme danışmanlığı verilmelidir. Bunun yanında pompa ile sütünü sağma, saklama ve muhafaza etme konularında da eğitim verilmelidir (Abekah-Nkrumah ve diğerleri, 2020). Literatüre bakıldığında emzirmeyi etkileyen faktörler; sosyoekonomik durum, emzirme eğitimi aldığı kişi, gebeliğin planlı olup olmaması ve doğum şekli ile ilk altı ay sadece anne sütünü verme arasında anlamlı ilişi saptanmazken, kadının yaşı, eğitim durumu, çalışma durumu, aile yapısı, antenatal izlem sıklığı, anne sütünü ve emzirme ile ilgili eğitim alma durumu ve yaşayan çocuk sayısı emzirme durumunu etkileyen faktörlerdendir (Abekah-Nkrumah ve diğerleri, 2020; Altamimi ve diğerleri, 2017; Snyder ve diğerleri, 2018).

Anne olmak ve bebeğini emzirmek kadınlar için oldukça önemlidir. Doğum sonrasında anneler hem bebeğe hem de emzirmeye alışma konusunda zorluklar yaşayabilmektedirler. Sosyoekonomik nedenlerle kadınlar doğum sonrasında iç hayatına dönmek zorunda kalabilmektedirler. Bu sebeple emzirme dönemine yeni alışmış bir kadın iç hayatına dönme konusunda kaygı yaşayabilir ve emzirme durumu da bu gibi faktörlerden etkilenebilir (Altamimi ve diğerleri, 2017). Bununla birlikte, gelişmekte olan ülkelerde sağlık alanında çalışan anneler arasında yalnızca anne sütünüyle besleme yaygınlığı çok daha düşüktür. Nijerya'da yapılan bir araştırmada, kadın doktorlar arasında yalnızca emzirme oranının % 11,1 olduğu tespit edilmiştir (Sadoh ve diğerleri, 2011). Kadınlara çalışma ortamındaki birtakım zorluklar da emzirme sürecini olumsuz etkileyebilir. Örneğin; iç yerindeki fiziksel şartların sütünü sağmaya elverişsiz olması, uzun süre sağım yapamayan kadının fizyolojik sorunlar yaşamasına sebep olabilir (Spitzmueller ve diğerleri, 2016). Çalışan anneler, emzirme ile ücretli iç arasında denge kurma zorluğuyla karşı karşıyadır, bu nedenle genel olarak emzirmenin erken kesilmesi ve özellikle de yalnızca emzirme riski artar. Çalışan anneler arasında emzirmenin erken kesilmesine katkıda bulunan önemli bir zorluk, esnek olmayan bir çalışma programıdır (Guendelman ve diğerleri, 2009). Ülkelerdeki yasa ve politikaların kadınların lehine düzenlenmesi, iç yerindeki şartların iyileştirilmesi ve emzirme eğitimlerinin doğru bir şekilde düzenlenmesi ile çalışan kadınların etkin emzirmesi sağlanabilir. Böylece kadınların zorlu geçen emzirme süreçleri, mutlu bir olaya dönüşebilir (Abekah-Nkrumah ve diğerleri, 2020; Snyder ve diğerleri, 2018).

Bu çalışma ile emziren sağlık çalışanlarının yaşamış oldukları sıkıntıların değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma, 1-5 yaş arası çocuğu olan sağlık çalışanı annelerin emzirme davranışlarının değerlendirilmesi ve ilişkili faktörlerin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

2. Gereç ve Yöntemler

2.1. Araştırmanın Türü

Mayıs 2019- Temmuz 2019 tarihleri arasında Ankara'da bir devlet hastanesinde görev yapan 1-5 yaş arası çocuğu olan sağlık çalışanı anneler üzerinde gerçekteştirilen tanımlayıcı tipte bir araştırmadır.

2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu çalışmada Ankara'da bir devlet hastanesinde görev yapan 1-5 yaş arası çocuğu olan sağlık çalışanı annelerin tamamı hedef kitle olarak belirlenmiştir. Çalışma süresince hastanede olan ve çalışmaya katılmayı kabul eden 118 sağlık çalışanı anne çalışma grubunu oluşturmuştur.

2.3. Veri Toplama Araçları

Çalışmanın amacına uygun olarak literatürden de faydalanılarak hazırlanan anket form, kadınların bazı sosyodemografik özellikleri (yaş, öğrenim durumu, meslek, aile tipi, sosyal güvence durumu, çocuk sayısı, doğum sonrası dönem çalışma durumu), emzirme davranış düzeyi ile ilişkili olduğu düşünölen bazı değişkenler ve emzirme ile ilgili davranış sorularından oluşmaktadır.

Annelerle görüşmeler, görev yaptıkları birimlerde yapılmıştır. Çalışmanın konusu ve amacı hakkında bilgilendirildikten sonra çalışmaya katılmayı kabul edenlerin onamları alınmıştır. Daha sonra önceden hazırlanmış anket formlar, gözlem altında sağlık çalışanı anneler tarafından doldurulmuştur. Bu işlem yaklaşık 10-15 dakika sürmüştür.

2.4. Verilerin Değerlendirilmesi

Çalışma grubundakilerin emzirme ile ilgili davranışları, literatürden de faydalanılarak hazırlanan (Çalık, Çetin ve Erkaya, 2017; Sökücü ve Aslan, 2012; Tunçel, ve diğerleri, 2006; Ünsal ve diğerleri 2005) 13 tane davranış sorusu ile değerlendirilmiştir (çocuğunu emzirme durumu, doğumdan sonra çocuğunu kaçınıcı saatte emzirmeye başladığı, çocuğuna kolostrum verip vermediği, çocuğuna doğduğunda ilk olarak ağızdan ne verdiği, çocuğunu sadece anne sütü ile kaç ay beslediği, doğumdan sonraki ilk aylarda günlük emzirme sayısı, doğumdan sonraki ilk aylarda her bir emzirme süresi, çocuğunu gece emzirme durumu, çocuğu kaç aylıkken çalışmaya başladığı, doğumdan sonra işe döndüğu dönemde çocuğuna anne sütü verme durumu, sağıp sakladığı anne sütünü çocuğa vermeden önce nasıl ısıttığı, emzirme izni kullandığı süreçte çocuğunu emzirme durumu, ücretsiz izin kullandığı süreçte çocuğunu emzirme durumu). Davranış sorularının iç tutarlık katsayısı (Cronbach's Alpha) 0.78 olarak hesaplanmıştır.

Emzirme ile ilgili davranış sorularının değerlendirilmesinde doğru cevap verilen her bir soruya "1" puan verilmiştir. Annelerin emzirme ile ilgili davranış sorularından alacakları puanlar 0-13 arasında değerismektedir. Davranış sorularından alınan puanların artması emzirme ile ilgili olumlu davranışı gösterir.

Bu çalışmada "Emzirme konusundaki bilgilerinizi yeterli buluyor musunuz?" sorusuna "Evet" cevabı verenlerin emzirme bilgi düzeyi yeterli olarak kabul edilmiştir. Çocuklara ilişkin özellikler, annenin en küçük çocuğu ile ilgilidir.

Elde edilen veriler, bilgisayar ortamında IBM SPSS (versiyon 20.0) İstatistik Paket Programında değerlendirildi. Verilerin normal dağılıma uygunluğu Shapiro-Wilk testi ile yapılmıştır. Analizler için Ki-kare testi, Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis testi kullanıldı. İstatistiksel anlamlılık değerisi olarak $p < 0.05$ kabul edilmiştir.

2.5. Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmanın yapılabilmesi için Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Etik Kurulunun 19.04.2019 tarih ve 66 sayılı onayı alınmıştır. Veri toplanabilmesi için hastane idaresinden gerekli olan izinler alınmıştır. Bu çalışma Helsinki Deklerasyonu ilkelerine uygun olarak yapılmıştır.

3. Bulgular

Çalışma grubunu oluşturanların yaşları 24-40 arasında değişmekte olup, ortalama 33.32 ± 4.22 yıl idi. Sağlık çalışanı annelerin emzirme ile ilgili davranış sorularından aldıkları puanlar 7-13 arasında değişmekte olup, ortalama 10.24 ± 1.32 puan idi. Çalışma grubunu oluşturanların emzirme ile ilgili davranış sorularından aldıkları puanların bazı sosyodemografik özelliklerine göre dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubundakilerin Emzirme İle İlgili Davranış Sorularından Aldıkları Puanların Bazı Sosyodemografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Sosyodemografik Özellikler	n	Emzirme Davranış Puanı	Test Değeri
		Medyan (min-max)	z/KW; p
Yaş Grubu			
≤29	21	10.0 (7.0-13.0)	1.760; 0.426
30-34	51	10.0 (7.0-12.0)	
≥35	46	10.0 (7.0-13.0)	
Öğrenim Durumu			
Orta öğretim	13	10.0 (7.0-13.0)	1.310; 0.727
Ön lisans	20	10.0 (8.0-12.0)	
Lisans	66	10.0 (7.0-13.0)	
Yüksek lisans	19	10.0 (9.0-11.0)	
Meslek			
Hemşire	53	10.0 (7.0-13.0)	0.278; 0.870
Acil Tıp Teknisyeni	19	10.0 (8.0-12.0)	
Diğer	46	10.0 (7.0-13.0)	
Aile Tipi			
Çekirdek	105	10.0 (7.0-13.0)	1.783, 0.075
Geniş	13	9.0 (7.0-12.0)	
Sosyal Güvence Durumu			
Emekli Sandığı	100	10.0 (7.0-13.0)	0.480; 0.631
Sosyal Sigortalar Kurumu	18	11.0 (7.0-13.0)	
Çocuk Sayısı			

1	60	10.0 (7.0-13.0)	1.541; 0.463
2	41	10.0 (8.0-13.0)	
3	17	10.0 (7.0-12.0)	
Doğumdan Sonraki 1 Yılda Çalışma Yeri			
Hastane	109	10.0 (7.0-13.0)	0.267; 0.789
Diğer kurumlar	9	10.0 (9.0-11.0)	
Doğumdan Sonraki 1 Yıl İçerisinde Çalışma Saatleri			
Gündüz vardiyası	79	10.0 (7.0-13.0)	1.846; 0.397
Gece vardiyası	4	10.5 (9.0-12.0)	
Diğer	35	10.0 (7.0-13.0)	
Toplam	118	10.0 (7.0-13.0)	

Çalışma grubundakilerin emzirme ile ilgili davranış sorularından aldıkları puanların en küçük çocuğa ait bazı özelliklerine göre dağılımı Tablo 2’de verilmiştir. Çalışma grubunu oluşturan annelerin en küçük çocuklarının 56’sı (% 47.5) kız, 62’si (%52.5) erkektir. Çocukların yaşları 12 ay-60 ay arasında değişmekte olup, ortalaması 34.29 ± 14.22 ay idi. Doğumların %64.4’ünün (n=76) sezaryen ile olduğu bildirildi. Doğum zamanına göre bebeklerin %88.1’inin (n=104) matür olduğu saptanmıştır.

Tablo 2. Çalışma Grubundakilerin Emzirme ile İlgili Davranış Sorularından Aldıkları Puanların En Küçük Çocuğa Ait Bazı Özelliklerine Göre Dağılımı

En küçük çocuğun bazı özellikleri	n	Emzirme Davranış Puanı	Test değeri
		Medyan (min-max)	z/KW; p
Yaşı (ay)			
23 ve altı	34	10.2 (8.0-12.0)	3.899; 0.142
24-35	34	10.5 (7.0-13.0)	
36 ve üzeri	50	10.1 (7.0-13.0)	
Kaçıncı çocuk			
1.	61	10.2 (7.0-13.0)	1.941; 0.379
2.	39	10.4 (8.0-12.0)	
3.	18	9.8 (7.0-12.0)	
Cinsiyeti			
Erkek	56	10.1 (7.0-13.0)	0.677; 0.498
Kız	62	10.4 (7.0-13.0)	
Doğum şekli			
Normal Vajinal Doğum	42	9.8 (7.0-12.0)	2.157; 0.031

Sezeryan ile Doğum	76	10.5 (7.0-13.0)	
Doğum zamanına göre bebeğin durumu			
Matür	104	10.2 (7.0-13.0)	0.687; 0.709
Prematür	12	10.3 (9.0-13.0)	
Sürmatür	2	11.0 (10.0-12.0)	
Doğum ağırlığı			
<3000	16	10.5 (9.0-12.0)	1.807; 0.405
3000-3500	68	10.2 (7.0-13.0)	
>3500	34	10.3 (7.0-12.0)	
Toplam	118	10.0 (7.0-13.0)	

Çalışma grubunu oluşturanların emzirme ile ilgili bazı özellikleri Tablo 3'te verilmiştir. Çalışma grubundakilerden %93.7'si anne sütünden kesilme zamanının 1 yaş ve üzerinde olduğunu, %70.3'ü çocuğunu emzirdiği dönemde sütünün miktarının normal olduğunu, %20.3'ü çocuğunu emzirme ile ilgili sorun yaşadığını, sorun yaşayanların %79.2'si meme ile ilgili sorun yaşadığında bebeğini emzirmeye devam ettiğini, %28.0'ı çocuğunu emzirdiği sürede destek aldığını ve destek alanların yaklaşık yarısının annelerinden destek aldığını %92.4'ü doğum sonu çalışmaya başladığında çocuğuna evde bakıldığını bildirmiştir.

Tablo 3. Çalışma Grubundakilerin Emzirme ile İlgili Bazı Özellikleri

Emzirme ile ilgili bazı özellikler	Sayı	Yüzde
Anne sütünden kesilme zamanı		
1 yaş altı	6	6.3
1 yaş	48	50.5
2 yaş ve üzeri	41	43.2
Çocuğunu emzirdiği dönemde sütünün miktarı		
Yetersiz	16	13.6
Normal	83	70.3
Fazla	19	16.1
Çocuğunu emzirme ile ilgili sorun yaşama öyküsü		
Var	24	20.3
Yok	94	79.7
Çocuğunu emzirme ile ilgili sorun yaşayanlarda nedenler		
Sütün yetersizliği	4	16.7
Mastit	5	20.8
Memedede çatlak varlığı	8	33.3

Meme reddi	7	29.2
Çocuğunu emzirme ile ilgili sorun yaşayanların tedavi yaklaşımı		
Mama ile takviye	4	16.7
İlik duş	5	20.8
Krem kullanma	8	33.3
Emzirmeye devam	7	29.2
Meme ile ilgili sorun yaşadığında bebeği besleme durumu		
Emzirmeye devam etme	19	79.2
Sütünü sağarak verme	3	12.5
Mama ile besleme	2	8.3
Çocuğunu emzirdiği sürede destek alma durumu		
Aldım	33	28.0
Almadım	85	72.0
Çocuğunu emzirdiği sürede destek olanlar		
Annesi	16	48.5
Kayınvalidesi	6	18.2
Eşi	11	33.3
Çocuğunu memeden kesme türü		
Emzirmeyi birden kesme	31	29.0
Önce gündüz, sonra gece emzirmelerini kesme	33	30.8
Memeye bazı şeyler sürerek-koyarak kesme	17	15.9
Anneanne/babaanneye bırakma ile kesme	1	0.9
Çocuğun kendisinin bırakması ile kesme	25	23.4
Doğum sonu çalışmaya başladığında çocuğuna bakan kişi		
Eşi	16	13.6
Anne	39	33.1
Kayınvalide	26	22.0
Bakıcı	28	23.7
Kreş çalışanları	9	7.6
Doğum sonu çalışmaya başladığında çocuğuna bakılan yer		
Ev	109	92.4
Kreş	9	7.6

Çalışma grubundakilerin doğum sonu çalışmaya başladığında emzirme ile ilgili bazı özellikleri Tablo 4'te verilmiştir. Çalışma grubundakilerden %53.4'ü doğum sonu çalışmaya başladığında anne sütü miktarının aynı kaldığını, %19.5'i doğum sonu çalışmaya başladıktan sonra çocuğunu hiç emzirmedeğini, %70.3'ü çocuğuna süt vermek üzere anne sütünü sağdığını, anne sütü sağanların %78.3'ü anne sütünü elektrikli pompa ile sağdığını, %84.3'ü sağılan anne sütünü çocuğa biberonla verdiğini, %80.7'si sağılan anne sütünü buzdolabında sakladığını, %32.5'i işyerinde sütünü sağabilmek için uygun oda bulunmadığını ifade etmiştir.

Tablo 4. Çalışma Grubundakilerin Doğum Sonu Çalışmaya Başladığında Emzirme İle İlgili Bazı Özellikleri

Doğum sonu çalışmaya başladığında emzirme ile ilgili özellikler	Sayı	Yüzde
Doğum sonu çalışmaya başladığında anne sütü miktarı		
Azaldı	41	34.7
Aynı kaldı	63	53.4
Arttı	1	0.8
Kesildi	13	11.0
Doğum sonu çalışmaya başladıktan sonra çocuğunu emzirme süresi		
Hiç emzirmemiş	23	19.5
1 ay-12 ay	32	27.1
12 aydan fazla	63	53.4
Doğum sonu çalışmaya başlayıp yanında olmadığında çocuğun beslenme durumu		
Anne sütü	53	44.9
Mama	15	12.7
Ek gıda	50	42.4
Çocuğuna süt vermek üzere anne sütü sağma durumu		
Evet	83	70.3
Hayır	35	29.7
Anne sütünü sağarak çocuğuna verme süresi		
1 yaş altı	59	71.1
1 yaş ve üzeri	24	28.9
Anne sütünü ne ile sağdığı		
Elle	4	4.8
El pompası ile	14	16.9
Elektrikli pompa ile	65	78.3
Sağılan anne sütünün çocuğa verilme şekli		

Kaşıkla	9	10.8
Biberonla	70	84.3
Bardakla	2	2.4
Diğer	2	2.4
Sağılan anne sütünün saklanma şekli		
Buzdolabında (+4 °C'de 3 gün)	67	80.7
Derin dondurucuda (-18 °C'nin altında 3 ay)	16	19.3
İşyerinde sütünü sağabilme durumu		
Evet	66	79.5
Hayır	17	20.5
İşyerinde sütünü sağabilmek için uygun oda varlığı		
Var	56	67.5
Yok	27	32.5
İşyerinde sütünü saklamak için buzdolabı varlığı		
Var	60	72.3
Yok	23	27.7
İşyerinde sütünü sağabilmek için yeterli zaman varlığı		
Var	52	62.7
Yok	31	37.3

Çalışma grubundakilerin doğum sonu çalışmaya başladığında izinlerle ilgili bazı özellikleri Tablo 5'te verilmiştir. Çalışma grubunu oluşturanların %73.5'i işyerinde amir/arkadaşları tarafından süt sağma konusunda anlayış olduğunu, %94.9'ü doğum öncesinde izin kullandığını, doğum öncesi izin kullananların %58.0'ı izin süresinin 8 haftadan az olduğunu, %98.3'ü doğum sonrası izin kullandığını, doğum sonu izin kullananlardan %51.7'si 8 haftadan fazla izin kullandığını, %40.7'si ücretsiz izin kullandığını, %67.8'i emzirme izni kullandığını, emzirme izni kullananların %93.8'i bunu işten erken ayrılma şeklinde olduğunu bildirmiştir.

Tablo 5. Çalışma Grubundakilerin Doğum Sonu Çalışmaya Başladığında İzinlerle İlgili Bazı Özellikleri

İzinlerle ilgili bazı özellikler	Sayı	Yüzde
İşyerinde amir/arkadaşları tarafından süt sağma konusunda anlayış		
Var	61	73.5
Yok	22	26.5
Doğum öncesi izin kullanma durumu		
Kullanan	112	94.9

Kullanmayan	6	5.1
Doğum öncesi izin kullanma süresi		
8 hafta	47	42.0
8 haftadan az	65	58.0
Doğum sonrası izin kullanma durumu		
Kullanan	116	98.3
Kullanmayan	2	1.7
Doğum sonrası izin kullanma süresi		
8 hafta	56	48.3
8 haftadan fazla	60	51.7
Ücretsiz izin kullanma durumu		
Kullanan	48	40.7
Kullanmayan	70	59.3
Ücretsiz izin kullanma süresi		
6 ay	9	18.8
1 yıl	16	33.3
1,5 yıl	4	8.3
2 yıl	19	39.6
Yıllık izin kullanma durumu		
Kullanan	74	62.7
Kullanmayan	44	37.3
Ücretsiz izin kullanma süresi		
30 günden az	20	27.0
30-59 gün	42	56.8
60 gün	12	16.2
Emzirme izni kullanma durumu		
Kullanan	80	67.8
Kullanmayan	38	32.2
Emzirme izni kullanma şekli		
İşe geç başlama	3	3.7
Öğlen yemek tatiline ekleme	2	2.5
İşten erken ayrılma	75	93.8

Emzirme ile ilgili bilgileri yeterli olan ve olmayanların emzirme ile ilgili davranış puanlarının dağılımı Tablo 6'da verilmiştir. Çalışma grubundakilerden 92'si (%78.0) emzirme ile ilgili bilgilerinin yeterli olduğunu bildirmiştir. Çalışma grubunu oluşturanlardan öğrenim düzeyi ön lisans ve altı olanların emzirme ile ilgili bilgi düzeylerinin diğerlerine göre daha yetersiz olduğu saptanmıştır. Çalışma grubunda emzirme ile ilgili bilgileri yeterli olan ve olmayanların bazı sosyodemografik özelliklerine göre dağılımı Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 6. Emzirme ile İlgili Bilgileri Yeterli Olan Ve Olmayanların Emzirme İle İlgili Davranış Puanlarının Dağılımı

Emzirme ile ilgili bilgi düzeyi	N	Emzirme Davranış Puanı Medyan (min-max)
Yeterli	92	10.0 (7.0-13.0)
Yetersiz	26	10.0 (8.0-13.0)
Toplam	118	10.0 (7.0-13.0)

$z=0.662; 0.508$

Tablo 7. Çalışma Grubunda Emzirme ile İlgili Bilgileri Yeterli Olan ve Olmayanların Bazı Sosyodemografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Bazı sosyodemografik özellikler	Emzirme ile ilgili bilgi düzeyi			Test değeri $\chi^2; p$
	Yeterli	Yetersiz	Toplam	
Yaş grubu				
≤29	13 (61.9)	8 (38.1)	21 (17.8)	3.888; 0.143
30-34	42 (82.4)	9 (34.6)	51 (43.2)	
≥35	37 (80.4)	9 (19.6)	46 (39.0)	
Öğrenim durumu				
Ön lisans ve altı	20 (60.6)	13 (39.4)	33 (28.0)	8.040; 0.018
Lisans	56 (84.8)	10 (15.2)	66 (55.9)	
Yüksek lisans	16 (84.2)	3 (15.8)	19 (16.1)	
Meslek				
Hemşire	45 (84.9)	8 (15.1)	53 (44.9)	3.386; 0.184
Acil Tıp Teknisyeni	15 (78.9)	4 (21.1)	19 (16.1)	
Diğer	32 (69.6)	14 (30.4)	46 (39.0)	
Aile tipi				
Çekirdek	82 (78.1)	23 (21.9)	105 (89.0)	Fisher; 1.000
Geniş	10 (76.9)	3 (23.1)	13 (11.0)	
Sosyal güvence durumu				
Emekli Sandığı	80 (80.0)	20 (20.0)	100 (84.7)	

Sosyal Sigortalar Kurumu	12 (66.7)	6 (33.3)	18 (15.3)	Fisher; 0.224
Çocuk sayısı				
1	46 (76.7)	14 (23.3)	60 (50.8)	0.250; 0.883
2	32 (78.0)	9 (22.0)	41 (34.7)	
3	14 (82.4)	3 (17.6)	17 (14.4)	
Toplam	92 (78.0)	26 (22.0)	118 (100.0)	

4. Tartışma

Sağlık çalışanı annelerin emzirme ile ilgili davranış sorularından aldıkları puanlara göre olumlu emzirme davranışına sahip oldukları söylenebilir. Gökdemirel ve arkadaşlarının yapmış olduğu çalışmada yapılan bireysel görüşmelerde annelerin hepsi gebeliklerinde emzirme konusunda istekli olduklarını ve doğum sonu emzirmeye başladıklarını belirtmişlerdir (Gökdemirel ve diğerleri, 2008).

Çalışmamızda annelerin yaşı, öğrenim durumu, mesleği, aile tipi, sosyal güvence durumu, çocuk sayısı, doğumdan sonraki 1 yılda çalışma yeri ve doğumdan sonraki 1 yıl içerisinde çalışma saatleri ile emzirme davranışı puanları arasında bir fark bulunamamıştır (her biri için; $p>0.05$). Emzirmeye davranışını etkileyen birçok faktör sayılabilir. Bunlar; anne yaşı, eğitim düzeyi, aile yapısı, mesleği, gelir düzeyi, annenin gebelik dönemi sağlık problemi yaşayıp yaşamama durumu örnek olarak verilebilir (Akyüz, Kaya, ve Şenel, 2007). Çalışmamızda annelerin yaşı, öğrenim durumu, mesleği, aile tipi, sosyal güvence durumu, çocuk sayısı, doğumdan sonraki 1 yılda çalışma yeri ve doğumdan sonraki 1 yıl içerisinde çalışma saatleri ile emzirme davranışı puanları arasında fark bulunmamasının sebebinin yukarıda sayılan pek çok faktörden etkilenmesinden kaynaklandığı düşünülmüştür.

En küçük çocuğunun doğum şekli sezaryen olan annelerin emzirme davranışlarının normal vajinal doğum yapanlara göre daha olumlu olduğu saptanmıştır. En küçük çocuğun yaşı, kaçınıcı çocuk olduğu, cinsiyeti, doğum zamanına göre durumu ve doğum ağırlığı ile anne emzirme davranış düzeyi arasında bir fark yoktur (her biri için; $p>0.05$). Ünsal ve arkadaşlarının (2005) yapmış olduğu çalışmada vajinal yolla doğmuş doğum ağırlığı 2500 gr ve üstü olan bebeklerin ilk altı ay sadece anne sütü ile beslenme yüzdeleri yüksek bulunurken, doğumda sağlık problemi olan ve ilk emzirme zamanı geciktirilmiş bebeklerin ilk altı ay sadece anne sütü ile beslenme yüzdeleri belirgin olarak düşük bulunmuştur (Ünsal ve diğerleri, 2005).

Çalışma grubundakilerden %93.7'si anne sütünden kesilme zamanının 1 yaş ve üzerinde olduğunu, %70.3'ü çocuğunu emzirdiği dönemde sütünün miktarının normal olduğunu, %20.3'ü çocuğunu emzirme ile ilgili sorun yaşadığını, bu sorunlardan %16.7'sinin anne sütünün yetersiz olduğu, %79.2'si meme ile ilgili sorun yaşadığında bebeğini emzirmeye devam ettiğini, %28.0'ı çocuğunu emzirdiği sürede destek aldığını ve destek aldıklarından yaklaşık yarısının anneleri olduğunu, %92.4'ü doğum sonu çalışmaya başladığında çocuğuna evde bakıldığını bildirmiştir. Yapılan bir çalışmada en az altı ay anne sütü alan grupta, annelerin emzirme ile ilgili eğitim oranlarında ise yükseklik görülmüştür. Her iki durumda da gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark tespit edilmiştir (Bakiler, Özgür, ve Esra, 2005).

Çalışmamızda çocuğunu emzirme ile ilgili sorun yaşayanların tedavi yaklaşımı sırasıyla; krem kullanma, emzirmeye devam, ılık duş ve mama ile takviye şeklindedir. Yapılan bir çalışmada

sezaryenle doğum yapan kadınlarda ağrılı ve çatlak meme başı sorunu yaşanma riski, vajinal doğum yapanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Aynı çalışmada annenin yaşının, bebeğin erken doğup doğmadığının ve emzirme sıklığının da meme başı çatlaklarının oluşmasında etkili olduğu saptanmıştır (Şahin ve diğerleri, 2013). Bir başka çalışmaya katılan kadınların %25'i bebek ile ilgili nedenlerle, %42,9'u ise postpartum döneme ait (insizyon) bölgesindeki rahatsız eden ağrı şikayetiyle bebeklerini emzirmede güçlük yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca annelerin %51,7'si emzirme sırasında meme ucunda çatlak oluştuğunu ve bunların (n=62) %79'u buna rağmen emzirmeye devam ettiklerini, katılımcıların %21'i ise emzirme sayısını azaltarak emzirmeye devam ettikleri belirlenmiştir (Çalık, Çetin ve Erkaya, 2017).

Çalışmamızda annelerin çocuğunu memeden kesme şeklinin sırasıyla; önce gündüz, sonra gece emzirmelerini kesme, emzirmeyi birden kesme ve çocuğun kendisinin bırakması ile kesme olduğu saptandı. Ünsal ve arkadaşlarının (2005) çalışmasında ise; bebeğin bırakması (%36,3) anne sütünü kesmenin en sık nedeni olarak belirtilmiştir (Ünsal ve diğerleri, 2005). Yapılan başka bir çalışmada çalışan annelerin %10,8'i bebeğin doymamasından ve %26,3'nün çalıştıklarından dolayı ve %50,9'u sütünün yetersiz olmasından dolayı ek gıdaya başladığı tespit edilmiştir (Sökücü ve Aslan, 2012). Çalışma grubundakilerden %53,4'ü doğum sonu çalışmaya başladığında anne sütü miktarının aynı kaldığını, %34,7'si azaldığını ve %11'i kesildiğini bildirmiştir. Tunçel ve arkadaşlarının (2006) yapmış olduğu çalışmada ise sütün yetmemesi (%28,7), işe başlama (%24,4), yeterince anne sütünün verildiğinin düşünülmesi (%19,4) ve bebeğin emmek istememesidir (%17,6) (Tunçel, ve diğerleri, 2006). Çalışmamızda annelerin %19,5'inin doğum sonu çalışmaya başladıktan sonra çocuğunu hiç emzirmedeği, %53,4'ünün ise 12 aydan fazla emzirdiği tespit edilmiştir. Doğum sonu çalışmaya başlayıp çocuğunun yanında olmadığında annelerin %44,9'u çocuğunu anne sütü, %42,4'ü ise ek gıda ile beslemiştir. Araştırmanın verilerine bakıldığında çalışan kadınlarda bebeğin anne sütünü bırakmasının sebepleri arasında erken dönemde ek gıdaya başlanması önemli bir yer tutmaktadır.

Annelerin %70,3'ünün çocuğuna anne sütü vermek için sağdığı, anne sütünü sağanların %78,3'ünün anne sütünü elektrikli pompa ile sağdığı ve %84,3'ünün sağılan anne sütünü çocuğa biberonla verdiği görülmüştür. Yapılan bir çalışmada emzik ve biberon kullanımının anne sütü alımını olumsuz etkilediği için bebeklerin emzik ve biberon kullanmasının sakıncalı olduğu belirtilmiştir (Howard ve diğerleri 2003). Çalışma grubundakilerin %80,7'si sağılan anne sütünü buzdolabında sakladđını, %32,5'i işyerinde sütünü sağabilmek için uygun oda bulunmadđını, çalışma grubunu oluşturuların %73,5'i işyerinde amir veya arkadaşları tarafından süt sağma konusunda anlayış olduğunu ifade etmiştir.

Annelerin %94,9'ünün doğum öncesinde izin kullandığı, doğum öncesi izin kullananların ise %58,0'inin izin süresinin 8 haftadan az olduğu bulunmuştur. Yapılan bir çalışmada, çalışan annelere doğum sonrası izin kullanım sürelerinin ne kadar olması gerektiği sorulduğunda kadınlar (%35,8), doğum sonu izinleri yeterli bulmadıklarını ifade etmişlerdir (Sökücü ve Aslan, 2012). Doğum sonu izin kullananların sayısı 116 (%98,3) olup, bunlardan %51,7'sinin 8 haftadan fazla izin kullandığı, %40,7'si ücretsiz izin, %62,7'si ise yıllık izin kullandığını bildirmiştir. Çalışmamızda annelerin %67,8'inin emzirme izni kullandığı, emzirme izni kullananların ise %93,8'inin işten erken ayrılma şeklinde kullandığı saptanmıştır.

Çalışma grubundakilerden %78,0'inin emzirme ile ilgili bilgilerinin yeterli olduğu görülmüş ve emzirme ile ilgili bilgileri yeterli olanlarla olmayanlar arasında emzirme davranışı açısından bir fark bulunamamıştır. Öğrenim düzeyi ön lisans ve altı olan annelerin emzirme ile ilgili bilgi

düzeylerinin diğerlerine göre daha yetersiz olduğu saptanmıştır. Annelerin yaşı, öğrenim durumu, mesleği, aile tipi, sosyal güvence durumu ve çocuk sayısı ile emzirme bilgi düzeyi arasında bir fark saptanamamıştır (her biri için; $p>0.05$). Emziren annelerin emzirme ile ilgili bilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi amacıyla yapılmış bir çalışmada, annelerin anne sütü ve kolostrumun yararları, erken dönemde anne sütü ile beslenmenin başlaması gerektiği konusunda bilgilerinin yetersiz olduğu saptanmıştır (Ünsür, ve diğerleri, 2014). Yapılan bir başka çalışmada ise sıfır 2 yaş arası bebeklerin emzirmeye başlama düzeyleri yüksek çıkarken, uygun dönemde ek gıdaya başlama yüzdeleri düşük olarak tespit edilmiştir (Kaya ve Pirinçci, 2009). Bu durum annelerin emzirme ile ilgili eğitim alma gereksinimini gözler önüne sermektedir.

Sınırlılıklar

Kesitsel tipte bir araştırma olması, çalışmanın tek bir hastanede yapılmış olması, standart bir emzirme ile ilgili davranış değerlendirme ölçeğinin olmaması çalışmanın sınırlılıklarıdır.

5. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada sağlık çalışanı olan annelerin emzirme ile ilgili davranışlarının olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sosyodemografik özellikler ile emzirme davranışı arasında bir fark yoktur. Sezaryen ile doğum yapanların emzirme davranışları daha olumlu idi. Çalışma grubundakilerden emzirme ile ilgili bilgilerinin yeterli olduğu, fakat emzirme ile ilgili bilgileri yeterli olanlarla olmayanlar arasında emzirme davranışı açısından bir fark yoktur. Öğrenim düzeyi ön lisans ve altı olan annelerin emzirme ile ilgili bilgi düzeylerinin diğerlerine göre daha yetersiz olduğu saptanmıştır. Sağlık çalışanı annelerin emzirme ile ilgili bilgi düzeyi ve olumlu davranış düzeylerinin artırılabilmesi için daha fazla bilgilendirme çalışmalarının yapılması ve çalışma koşullarının daha da iyileştirilmesi yararlı olacaktır.

Kaynaklar

- Abekah-Nkrumah, G., Antwi, M. Y., Nkrumah, J., & Gbagbo, F. Y. (2020). Examining working mothers' experience of exclusive breastfeeding in Ghana. *International breastfeeding journal*, 15(1), 1-10.
- Akyüz, A., Kaya, T., & Şenel, N. (2007). Annenin emzirme davranışının ve emzirmeyi etkileyen durumların belirlenmesi. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 6(5), 331-335.
- Altamimi, E., Al Nsour, R., Al dalaen, D., & Almajali, N. (2017). Knowledge, attitude, and practice of breastfeeding among working mothers in South Jordan. *Workplace Health & Safety*, 65(5), 210-218.
- Bakiler, A. R., Özgür, S., & Esra, Ö. A. (2005). Anne sütü ile beslenmeyi etkileyen faktörler. *İzmir Tepecik Eğitim Hastanesi Dergisi*, 15(2), 111-115.
- Çalık, K. Y., Çetin, F. C., & Erkaya, R. (2017). Annelerin emzirme konusunda uygulamaları ve etkileyen faktörler. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(3), 80-91.
- Gökdemirel, S., Bozkurt, G., Gökçay, G., & Bulut, A. (2008). Çalışan annelerin emzirme sürecinde yaşadıkları: Niteliksel bir çalışma. *Çocuk Dergisi*, 8(4), 221-234.
- Gölbaşı, Z. (2008). Kadınların postpartum ilk 6 aylık süredeki emzirme davranışları ve prenatal dönemdeki emzirme tutumunun emzirme davranışları üzerindeki etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 15(1), 16-31.

- Guendelman, S., Kosa, J. L., Pearl, M., Graham, S., Goodman, J., & Kharrazi, M. (2009). Juggling work and breastfeeding: effects of maternity leave and occupational characteristics. *Pediatrics*, 123(1), e38-e46.
- Howard, C. R., Howard, F. M., Lanphear, B., Eberly, S., deBlieck, E. A., Oakes, D., & Lawrence, R.A. (2003). Randomized clinical trial of pacifier use and bottle-feeding or cupfeeding and their effect on breastfeeding. *Pediatrics*, 111(3), 511-518.
- İçli, T. G. (1999). Cumhuriyet döneminde kadının sosyal konumu. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 15, 93-103.
- Kaya, D., & Pirinçci, E. (2009). 0-24 Aylık Çocuğu Olan Annelerin Anne Sütü ve Emzirme İle İlgili Bilgi ve Uygulamaları. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 8(6), 479-484.
- Sadoh, A., Sadoh, W., & Oniyelu, P. (2011). Breast feeding practice among medical women in Nigeria. *Nigerian medical journal: journal of the Nigeria Medical Association*, 52(1), 7.
- Şahin, H., Yılmaz, M., Aykut, M., Balci, E., Sağıroğlu, M., & Öztürk, A. (2013). Kayseri’de iki toplum sağlığı merkezine başvuran annelerde emzirme sorunları ve risk etmenleri. *Turkish Pediatrics Archive/Turk Peditri Arsivi*, 48(2), 145-151.
- Sharif, M., Saxena, A., Nair, S., Sharma, A., & Jain, P. (2017). Knowledge, attitude, and practices of nursing mothers toward breastfeeding in a tertiary care center in Navi Mumbai. *Indian Journal of Child Health*, 243-247.
- Snyder, K., Hansen, K., Brown, S., Portratz, A., White, K., & Dinkel, D. (2018). Workplace breastfeeding support varies by employment type: the service workplace disadvantage. *Breastfeeding Medicine*, 13(1), 23-27.
- Sökücü, F. Y., & Aslan, E. (2012). Kadının çalışma durumunun emzirmeye etkisi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 20(1), 62-68.
- Spitzmueller, C., Wang, Z., Zhang, J., Thomas, C. L., Fisher, G. G., Matthews, R. A., & Strathearn, L. (2016). Got milk? Workplace factors related to breastfeeding among working mothers. *Journal of Organizational Behavior*, 37(5), 692-718.
- Swanson, V., Hannula, L., Eriksson, L., Wallin, M. H., & Strutton, J. (2017). ‘Both parents should care for babies’: A cross-sectional, cross-cultural comparison of adolescents’ breastfeeding intentions, and the influence of shared-parenting beliefs. *BMC pregnancy and childbirth*, 17(1), 204.
- TNSA, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri. (2018). *Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması*. Retrieved from http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2018/rapor/TNSA2018_ana_Rapor.pdf
- Tunçel, E. K., DüNDAR, C., Canbaz, S., & Pekşen, Y. (2006). Bir üniversite hastanesine başvuran 0-24 aylık çocukların anne sütü ile beslenme durumlarının saptanması. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 10 (1), 1-6.
- United Nation’s Children’s Fund (UNICEF). The State of the World’s Children. (2008). First edition, Oxfordshire: *Oxford University Press*, 8-47.

- Ünsal H., Atlıhan F., Özkan H., Targan Ş., Hassoy H. (2005). Toplumda anne sütü verme eğilimi ve buna etki eden faktörler. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 48, 226-233.
- Ünsür, E., Gündoğan, B., Ünsür, M., & Okan, F. (2014). Emziren annelerin emzirme ile ilgili bilgi ve tutumlarının değerlendirilmesi. *Euras J Fam Med*, 3(1), 33-40.
- World Health Organization (2018). *Protecting, promoting and supporting Breastfeeding in facilities providing maternity and newborn services: the revised baby-friendly hospital initiative*. In. Geneva, Switzerland.: WHO Document Production Service

Beyanlar

Çalışma 1. Uluslararası “Emzirme Gerçeği”, 30 Eylül – 03 Ekim 2019, Ankara kongresinde, sözel bildiri olarak sunulmuştur. Çalışmanın yapılabilmesi için Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Etik Kurulunun 19.04.2019 tarih ve 66 sayılı onayı alınmıştır. Veri toplanabilmesi için hastane idaresinden gerekli olan izinler alınmıştır. Bu çalışma Helsinki Deklerasyonu ilkelerine uygun olarak yapılmıştır. Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması olmadığını bildirmişlerdir. Yazar katkıları; Fikir: SŞ, AÜ; Tasarım: SŞ, AÜ; Denetleme: SŞ, AÜ; Kaynaklar: SŞ, ÖÜB, AÜ; Veri Toplama ve/veya İşleme: ÖÜB; Analiz ve/veya Yorum: AÜ; Literatür Taraması: SŞ, ÖÜB, AÜ; Yazı Yazan: SŞ, ÖÜB, AÜ; Eleştirel İnceleme: SŞ, AÜ

Extended Abstract

Introduction: Breast milk meets the needs of infants during the first six months after the birth. The importance of breast milk is well-known all around the world. Mothers may have difficulties in adaptation to both infant and breastfeeding in the postpartum period. Women may have to return to work after childbirth due to socioeconomic factors. Thus, women who have just adapted to breastfeeding may have concerns about resuming work, and breastfeeding may be affected from similar factors. However, the prevalence of exclusive breastfeeding among healthcare professional mothers is much lower in developing countries. Some difficulties in working environment of women may also affect breastfeeding adversely. Working mothers face the difficulty of balancing breastfeeding and having a paid job, which increases the risk of early termination of exclusive breastfeeding in general. Active and efficient breastfeeding can be achieved by revising the laws and policies in favor of women, improving conditions in workplaces and organizing breastfeeding trainings correctly. Aim: This study aims to assess the difficulties of breastfeeding healthcare professionals (HCPs). It is conducted to assess the breastfeeding behaviors of healthcare professional mothers having a 1- to 5-year-old child and to review associated factors. Materials and Methods: This is a cross-sectional study conducted on healthcare professional mothers having a 1- to 5-year-old child and working at a state hospital in Ankara. The study was conducted from May 2019 to July 2019. The study group consisted of 118 HCP mothers who agreed to take part in the study. A questionnaire which included questions on breastfeeding behaviors, socio-demographic characteristics of HCP mothers and some variables that are believed to be associated with the level of breastfeeding behavior was used to collect data. Questionnaires were completed by the mothers under supervision. Mann-Whitney U, Kruskal Wallis and Chi-Square tests were used for data analyses. Statistical significance value was accepted as $p < 0.05$. Results: The ages of the participants in the study group ranged from 24 to 40, and the mean was 33.32 ± 4.22 years. The scores obtained from the questions on breastfeeding behaviors by the HCP mothers ranged from 7 to 13 with a mean score of 10.24 ± 1.32 . 64.4% ($n=76$) of the deliveries were made through Caesarean section. 88.1% ($n=104$) of the infants were full-term babies. Of the women in the study group, 93.7% reported their time of discontinuation of breastfeeding

was 1 year of age and above, 70.3% reported to have a normal level of breast milk during breastfeeding, and 20.3% reported to have difficulties in breastfeeding. 79.2% of the women who had difficulties in breastfeeding reported to continue breastfeeding despite the difficulties and 28.0% reported to seek assistance. Almost half of those who sought assistance reported to have assistance from their mother, and 92.4% reported that their families took care of their child at home when they returned to work. Of the women in the study group, 53.4% reported to have the same level of breast milk when they returned to work after the childbirth, 19.5% reported that they had never breastfed their child after returning to work, and 70.3% reported to pump breast milk to feed their child. Of the women who reported to pump breast milk, 78.3% reported to use electric pumps, 84.3% reported to nurse the child with pumped milk by using a baby bottle, 80.7% reported to store their breast milk in a refrigerator, and 32.5% reported that there is no available room for pumping breast milk at work. In the study group, 73.5% of the women reported that their superiors and colleagues were supportive of pumping breast milk at work, 94.9% of the women reported to take a leave before the childbirth, 58.0% of the women who took a leave before the childbirth reported that their leave was less than 8 weeks, 98.3% of the women reported to take a leave after the childbirth; of the women who took a leave after the childbirth, 51.7% reported to take a leave longer than 8 weeks, 40.7% reported to take unpaid leave, 67.8% reported to use breastfeeding break, and 93.8% of the women who used breastfeeding break reported that they used their break time by leaving the office earlier. In our study, breastfeeding knowledge of women was found to be sufficient. It was found that the level of breastfeeding knowledge was more insufficient in mothers whose educational level is associate's degree or lower. Conclusion: In the study, it was concluded that mothers who are healthcare workers have positive breastfeeding behaviors. No difference in breastfeeding behavior was determined in women who had sufficient breastfeeding knowledge compared to those with insufficient knowledge. It would be advantageous to improve working conditions and conduct informative activities to promote level of breastfeeding knowledge and positive breastfeeding behaviors in HCP mothers.